

Grundläggande granskning 2024 Norrtåg AB

Revisionsrapport

Sammanfattning

På uppdrag av lekmannarevisorerna i Norrtåg AB har revisionskontoret i Region Västernorrland gjort en grundläggande granskning av bolaget år 2024. Syftet har varit att, utifrån en grundläggande insats, bedöma om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och ekonomiskt tillfredsställande sätt samt om den interna kontrollen är tillräcklig.

Vi bedömer sammantaget att verksamheten har skötts på ett i allt väsentligt ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer sammantaget att den interna kontrollen i huvudsak har varit tillräcklig. Vi har noterat att det finns ett system för intern kontroll med riskanalys, plan för uppföljning samt uppföljning av planerade insatser. Vi ser samtidigt ett behov av vidareutveckling.

Rekommendationer

Nedan framgår våra främsta rekommendationer.

- Tydliggör i verksamhetsplanen tidpunkter för uppföljning av målen.
- Upprätta prognos även vid tidigare tidpunkt än tertial 2.
- Utveckla internkontrollprocessen.

Innehållsförteckning

<i>Sammanfattning</i>	2
1 <i>Bakgrund</i>	4
2 <i>Syfte, revisionsfråga och avgränsning</i>	4
3 <i>Revisionskriterier</i>	4
4 <i>Metod</i>	4
5 <i>Resultat av granskningen</i>	5
5.1 <i>Ägardirektiv</i>	5
5.2 <i>Verksamhetsplan</i>	7
5.3 <i>Budget</i>	8
5.4 <i>Uppföljning</i>	9
6 <i>Revisionell bedömning</i>	16

1 Bakgrund

Lekmannarevisorernas uppdrag regleras i aktiebolagslagen och i kommunallagen. I uppdraget ingår att granska om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om den interna kontrollen är tillräcklig.

2 Syfte, revisionsfråga och avgränsning

Syftet har varit att, utifrån en grundläggande insats, bedöma om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt liksom om den interna kontrollen är tillräcklig. Granskningen har avsett att ge lekmannarevisorerna ett grundläggande underlag inför de uttalanden som ska göras i den årliga granskningsrapporten. Inom denna ram har en bedömning gjorts av följande:

- om det finns aktuella ägardirektiv,
- om det finns en verksamhetsplan med mål som är med ägardirektiven överensstämmande,
- om det finns en budget för bolagets verksamhet,
- om det finns en fungerande uppföljning av budget och verksamhetsmål samt att nödvändiga beslut tas vid befarade väsentliga avvikelser,
- om ekonomin är tillfredsställande,
- om om verksamhetsmålen uppfylls på ett tillfredsställande sätt,
- om det finns en internkontrollplan som är baserad på en riskanalys samt om planen följs upp,
- om åtgärder har vidtagits utifrån föregående års granskning (lekmannarevision).

3 Revisionskriterier

De revisionskriterier som har utgjort underlag för revisionens analyser, slutsatser och bedömningar är huvudsakligen styrdokument såsom bolagsordning, ägardirektiv samt budget och verksamhetsplan.

4 Metod

Granskningen har i huvudsak genomförts genom dokumentstudier.

Revisionsrapporten har kvalitetssäkrats enligt gällande rutiner, vilket bland annat innebär att ett utkast till rapport har överlämnats för saklighetskontroll till bolagets VD.

5 Resultat av granskningen

5.1 Ägardirektiv

Bolagens syfte och verksamhetsföremål behöver enligt SKR¹ många gånger kompletteras eller förtydligas med anvisningar som gäller för längre eller kortare tid. En region kan i egenskap av aktieägare lämna sådana anvisningar, ofta kallade ägardirektiv, till bolagsstyrelsen genom ett beslut på bolagsstämman. Ett ägardirektiv som beslutats av stämman blir enligt aktiebolagslagen² bindande för bolagsstyrelsen.

Av bolagsordningen framgår bolagets ändamål enligt följande:

Ändamålet med bolagets verksamhet är att för Kollektivtrafikmyndigheten i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län bedriva persontrafik med tåg på dag i respektive län (regional) och mellan länen och mellan länen och angränsande län (interregional) enligt överenskommelse med staten

Vi har tagit del av bolagets ägardirektiv som är daterade 2017-06-09. Av direktiven framgår att de gäller tills ägarna gemensamt fattat beslut om nya direktiv på bolagets stämma.

Bolagets uppdrag enligt ägardirektivet utgörs av följande:

- Bolaget skall för ägarna bedriva persontrafik med tåg på dag i respektive län (regional) och mellan länen och angränsande län (interregional) enligt överenskommelse med staten/Trafikverket.
- Bolaget skall arbeta i enlighet med avtalet tecknat med Trafikverket (f.d. Rikstrafiken) om utvecklingsprojekt Norrtåg.
- Bolaget skall årligen samordna en trafikbeställning. Trafikåret är ca 15 december- 15 december.
- Genom samverkan med ägarna planera, samordna och upphandla persontrafik med tåg med hög kundtillfredsställelse.
- Bolaget skall erbjuda en rationell och effektiv persontrafik med tåg.
- Bolaget skall svara för att regionens invånare erbjuds en attraktiv persontrafik med tåg med hög tillgänglighet och standard. Regelbundna resor för pendling mellan utpekade orter i de Regionala trafikförsörjningsprogrammen är viktiga att tillgodose.
- Trafikutbudet skall, i dialog med ägarna, samordnas med den övriga interregionala trafiken.
- Bolaget skall utveckla ett väl fungerande samarbete med ägarna och trafikentreprenörerna varvid kompetensen hos dessa skall tillvaratas.

¹ Principer för styrning - Kommun- och regionägda bolag

² 8 kap. 41 §

- Att årligen redovisa till ägarna resandeutvecklingen samt uppföljning i enlighet med avtalet tecknat med Trafikverket (f.d. Rikstrafiken) om utvecklingsprojektet i Norrtåg.
- Bolaget ska i möjligaste mån eftersträva upphandling med incitament/nettoavtal för trafikföretagen.

I revisionsrapporten "Grundläggande granskning 2023 Norrtåg AB" framgår att

- Vi har i granskningar tidigare år uppmärksammat att ägarna bör se över bolagsordning, ägardirektivet och konsortialavtal.
- Det är positivt att företrädare för ägare under ledning av Region Västerbotten under år 2023 påbörjade ett arbete med att se över ägarnas styrdokument. I styrelsens protokoll från i november 2023 (§ 1054) kan man läsa att arbetet med att se över styrdokumentet var samordnat i en tjänstepersonsgrupp bestående av företrädare för samtliga ägare och finansiärer samt bolagets VD.

Vi har i vår granskning fått information om att arbete bedrivits även under 2024. I årsredovisningen anges att "Ett arbete med att uppdatera styrdokument och bolagsordning pågår hos ägarna i dialog med bolaget. Beslut kring detta planeras under våren 2025." Vi har även noterat en rapportering till styrelsen i december 2024 av statusen på arbetet.

Kommentarer

Bolaget har ägardirektiv som de omfattas av.

Eftersom det funnits ett behov av översyn av såväl ägardirektiv, bolagsordning som konsortialavtal så har ett sådant arbete bedrivits under år 2023 och 2024.

Vi ser det som positivt att beslut om nya styrdokument planeras inom kort.

5.2 Verksamhetsplan

Några uttryckliga krav på verksamhetsplan har inte ställts av ägarna, genom till exempel ägardirektiv.

Vi har noterat att bolagets styrelse beslutade att godkänna upprättat förslag till verksamhetsplan 2024 vid sitt sammanträde i december 2023³. Föregående verksamhetsplan omfattade åren 2022-2023⁴.

Verksamhetsplanen innefattar följande fyra verksamhetsområden:

- trafik och kvalitet,
- resenär och marknad,
- fordon och depå,
- finansiering, styrning och ekonomi.

Till respektive verksamhetsområde framgår vilka aktiviteter som har fokus för året. Respektive verksamhetsområde utgör även ett målområde med specifika målsättningar.

I 2023 års revisionsrapport avseende den grundläggande granskningen framgår att:

”det är svårt att bedöma om några av styrelsens mål är mätbara. Det gäller målen för området 'Fordon och depå' där målen uppges vara att uppnå nivåer 'enligt avtal'. Av verksamhetsplanen framgår inte vilka nivåer som ska uppnås. Även för målet för god ekonomisk hushållning saknades uppgifter om målvärde i verksamhetsplanen. I 2022 års granskning rekommenderade vi att styrelsen skulle se till att alla mål var mätbara. Det är positivt att styrelsen i yttrandet över granskningen uppgav att styrelsen skulle besluta om nya mål för år 2024.”

Vi har noterat att bolagets verksamhetsplan för 2024 innefattar målnivåer till samtliga mål. För ett mål, ”Eftersläpande förebyggande underhåll ska inte förekomma på fordonsflottorna”, hänvisas till fordonens underhållsplaner⁵. I övrigt anges kvantitativa målvärden.

Kommentar

Vi kan konstatera att det finns en beslutad verksamhetsplan. Vi bedömer att verksamhetsplanen är med ägardirektiven överensstämmande.

³ 2023-12-21, § 1070

⁴ Beslutad av styrelsen 2022-11-11

⁵ Trafikföretaget ska utföra det förebyggande underhållet inom de intervall som anges i fordonens underhållsplaner

Vi bedömer vidare att verksamhetsplanen i huvudsak ger tillfredsställande förutsättningar för uppföljning av verksamheten. Som även framgår av avsnitt 5.4.2 ser vi dock gärna att planen innehåller information om uppföljnings-tidpunkter för de enskilda målen. Vi har även i avsnitt 5.4.2 noterat att två olika mått används i den löpande uppföljningen av målet punktlighet, däremot inte i årsredovisningen, varför vi rekommenderar ett tydliggörande i verksamhetsplanen.

Vi ser gärna att bolagets ägares förväntningar på en verksamhetsplan, bland annat dess tidperiod, kommer till uttryck i ägardirektiv. SKR:s exempel⁶ på ägardirektiv innehåller sådan information.

5.3 Budget

Ägardirektivet innehåller inga specifika krav avseende bolagets budget.

Vi har noterat att styrelsen har behandlat budgeten för 2024 vid två sammanträden under 2023:

- Styrelsens sammanträde⁷ i mars 2023: Av protokollet framgår att ”Styrelsen godkänner budgetramarna samt förslag till finansiering mellan ägarna i enligt med tidigare beslutat procentfördelning av grundbeställning. Tillkommande trafik finansieras av resp. beställare. Styrelsen ger vd i uppdrag att informera samtliga ägare och göra en definitiv budget utifrån beslutad trafikbeställning för T24 till styrelsemötet i maj.”
- Styrelsens sammanträde i maj⁸ 2023: Av protokollet framgår att de förändringar som gjorts från de budgetramar som beslutades den 2 mars föredrogs. Vidare anges att ”Sammantaget är intäktsökningen större och kostnadsförändringen mindre än förväntat i slutlig budget, och därmed är medfinansiering från regionen mindre än i budgetramarna, trots utökad trafik.” Styrelsen godkände budget för 2024 samt förslag till finansiering mellan ägarna i enlighet med tidigare beslutad procentfördelning av grundbeställning. Tillkommande trafik finansieras av respektive beställare. Styrelsen gav vd i uppdrag att informera samtliga ägare och regioner om budget 2024.

Av budgeten framgår hur verksamheten finansieras. Av budgeterade intäkter på totalt 556,1 mkr uppgår regionernas finansiering enligt resultatbudgeten⁹ till 257,7 mkr (46 %). Vi har noterat att den specifikation av regionernas medfinansiering som redovisas i budgetdokumentet uppgår till 257,5 mnkr och därmed något understiger resultatbudgetens belopp. Enligt uppgift förklaras det av ett fel som uppstått i resultatbudgeten som innebär att specifikationen innehåller det korrekta beloppet.

⁶<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/styraledda/driftformer/kommunalaforetagsbolag/underlagochmallarbolagsordningsamtagardirektiv.697.html> (2025-03-01)

⁷ 2023-03-02, § 986

⁸ 2023-05-25, § 1021

⁹ ”Budgetramar 2024” behandlad av styrelsen i maj 2023, sid 3

Kommentarer

Vi bedömer att bolaget har en beslutad budget avseende år 2024 för att finansiera dess verksamhet.

Ägardirektiven innehåller inga uttryckliga krav avseende bolagets budget. SKR:s exempel på ägardirektiv omfattar såväl verksamhetsplan och budget, vilka kan tjäna som utgångspunkt i samband med revidering.

5.4 Uppföljning och rapportering av ekonomin och verksamhetsmål

Av bolagets ägardirektiv framgår att

”Bolaget ska, utifrån de tidplaner som upprättas av ägarna, utan dröjsmål överlämna följande information.

- **Årsredovisning** Utöver krav i aktiebolags- och bokföringslag gäller att bolagets årsredovisning/bokslut samordnas med delägarnas årsredovisning.
- **Delårsrapporter** Bolaget ska redovisa kvartalsrapporter till ägarna. Rapporterna ska innehålla prognos för helårsresultat.”

Enligt bolagets VD efterfrågar ägarna tertialvis rapportering i stället för kvartalsvis som ägardirektivet anger. Krav på prognos har vidare begränsats till tertial 2. Det har vidare för oss beskrivits att om det finns behov av en prognos på grund av större budgetavvikelser så ska bolaget varsla om efter tertial 1.

5.4.1 Uppföljning och rapportering av ekonomin

Vi har noterat att styrelsen har behandlat tertialbokslut per 2024-04-30¹⁰ och 2024-08-31¹¹. Årsredovisning 2023¹² har vidare behandlats av styrelsen under 2024.

Vi har tagit del av tertialboksluten och noterat att båda innefattar utfallet för tertialet med jämförelse mot periodiserad budget. Tertialbokslutet för 2024-04-30 innefattar däremot inte en prognos för helåret. Tertialbokslutet per 2024-08-30 innehåller däremot en sådan prognos. Årsbudgeten innehåller dock en mindre avvikelse i förhållande till resultatbudgeten som behandlades av styrelsen i maj 2023. Posten rör främst regionernas medfinansiering och är hänförlig till den avvikelse som vi noterat i budgeten, se avsnitt 5.3. Prognosen per 2024-08-31 visade samtidigt en lägre bedömd finansiering för regionerna med ca 8,9 mnkr för helåret 2024.

¹⁰ 2024-05-28, § 1139

¹¹ 2024-09-10, § 1158

¹² 2024-02-12, § 1091

Den prognos som lämnades i samband med tertial 2 motsvarade väl det slutliga utfallet i årsredovisningen vad gäller regionernas medfinansiering. Bolaget har per 31/12 2024 en avräkningsskuld till regionerna uppgående till 8,9 mnkr. Som vi tolkar uppgifterna i årsredovisningen så är trafik kostnaden något lägre än budgeten. Detsamma gäller biljettintäkterna.

Vi har även noterat att prognos för helåret behandlades vid december månads sammanträde¹³.

Utöver ovanstående har ett antal övriga ärenden, av vikt för bolagets ekonomi, behandlats av styrelsen under året. Bolagets likviditet har bland annat behandlats vid ett flertal sammanträden. I ärendet¹⁴ årsredovisning 2023 beslutade styrelsen att inte reglera skulden till ägarna i nuläget med hänvisning till bolagets likviditet. Vid samma sammanträde behandlades frågan om utökat aktiekapital i syfte att stärka likviditeten. Vid maj månads sammanträde¹⁵ bedömdes lån som ett bättre alternativ varför styrelsen gav VD i uppdrag att efterfråga en förnyad offert från Svenska Handelsbanken och bereda ett ärende till fullmäktige i samtliga regioner. Av styrelsens protokoll för november¹⁶ framgår att "Avseende borgensåtagandet har samtliga regioner tagit beslut om borgensåtagande och ärendet om checkkredit ligger hos Svenska Handelsbanken för vidare handläggning."

Vi har även noterat andra ärenden som har behandlats¹⁷ som rör bolagets ekonomi, bland annat "Ekonomi – långtidsprognos utifrån fordonsstrategi". Av protokollet framgår att "Den statliga medfinansiering råder det en osäkerhet om men bolaget har utgått från de äskade beloppen i nuvarande förhandling och vidare att medfinansiering ska öka för att säkerställa trafik på Norrbottenbanan. Effekten utifrån olika antaganden är att vi ser en ökad regional medfinansiering men utifrån ett ökat utbud med 50 % och 100 % ökat resande."

Av årsredovisning 2024 framgår att likviditeten och soliditeten ökat något under 2024. Av kassaflödesanalysen går att utläsa att de likvida medlen minskat något under året.

I årsredovisningen redovisas utfallet för de två mål som avser ekonomin¹⁸ enligt följande:

- Intäkter från biljettförsäljning (måltal: + 10% jmf 2023, utfall: 12% jmf med 2023)
- Kostnadstäckningsgrad (mål: 38%, utfall 37%).

¹³ 2024-12-16, § 1195

¹⁴ 2024-02-12, § 1091

¹⁵ 2024-05-28, § 1136

¹⁶ 2024-11-05, § 1178

¹⁷ 2024-10-15, § 1168

¹⁸ Målområde Finansiering, styrning och ekonomi

Av årsredovisningen framgår vidare att ”Tidigare påverkan av energipriser som gav effekter på trafikkostnad under tidigare år har stabiliserats och nu är elpriserna tillbaka på samma nivåer som före kriget och med en mer jämn nivå samtidigt som nya elmätare på Coradiafordonen påverkar priset positivt, då vi erhåller rätt pris i rätt prisområde.”

Kommentarer

Vi bedömer att uppföljningen av budget i huvudsak är ändamålsenlig.

Styrelsen har tillställts löpande ekonomisk rapportering. Rapportering har skett per tertial, i stället för kvartal som ägardirektivet anger. Vi har därutöver noterat att prognos inte upprättats för det första tertialboks slutet. Som det för oss beskrivits har dock ägarna angett att rapportering ska ske per tertial i stället för kvartal samt att prognos vid tertial 2 normalt är tillräckligt.

Vi rekommenderar att revideringen av ägardirektiv tydliggör kraven på rapportering utifrån ägarnas behov. Prognoser är enligt vår bedömning väsentliga underlag för att i tid kunna identifiera behov av åtgärder. Vi rekommenderar därför att prognoser även upprättas i ett tidigare skede än tertial 2. Vid tertialvis rapportering kan det förslagsvis ske vid tertial 1.

Vi bedömer i övrigt att styrelsens tillställts flera underlag och informationer av betydelse för ekonomin under året vilka är av vikt för att kunna ta ställning till och agera utifrån de ekonomiska risker som finns.

Beträffande styrelsens mål för ekonomin kan vi se att ett av två mål uppnåtts. Målet om ”Kostnadstäckningsgrad” har inte uppnåtts. Skillnaden mellan mål och utfall är dock minsta möjliga.

Vi bedömer, utifrån en övergripande granskning, att bolaget i huvudsak har en tillfredsställande ekonomi. Viktigt samtidigt att styrelsen fortsätter att följa utvecklingen och dess påverkan på bolaget för att vid behov kunna vidta åtgärder i tid. De gäller bland annat den statliga medfinansieringen som vi uppfattat att det finns osäkerheter kring.

5.4.2 Uppföljning och rapportering av verksamhetsmål

Som framgår av avsnitt 5.1 innehåller ägardirektivet inga uttalade mål för verksamheten. Den av styrelsen beslutade verksamhetsplanen innehåller däremot mål.

Årsredovisningen innehåller en sammanställning av måluppfyllelsen för de totalt 13 målen, varav 11 avser verksamheten och 2 avser ekonomin¹⁹.

¹⁹ Målområde ”Finansiering, styrning och ekonomi”

För de 11 mål som avser verksamheten redovisas 3 som uppnådda. Dessa är:

- Regularitet (måltal: 95%, utfall: 97%)
- Punktlighet (måltal: 95%, utfall: 98%)
- NKI Helhetsintryck (måltal: 90%, utfall: 93%)

För de 3 målen inom målområde "Fordon och depå" redovisas "godkänt" utfall. Huruvida det innebär att måltalen uppnåtts i samtliga fall går inte att utläsa av årsredovisningen.

För övriga 5 mål, som i huvudsak avser målområde Resenär och marknad", framgår det tydligt att fastställda målnivåer inte uppnåtts. Det kan bland annat noteras att resandeutvecklingen (+ 0%) inte motsvarat förväntningarna (+ 5%). Målet "Känna för varumärket" har den största skillnaden mellan mål (72%) och utfall (54%).

Kvalitetsrapporter upprättas därutöver tertialvis. Dessa har behandlats av styrelsen i maj²⁰ och oktober²¹. De innehåller information om måluppfyllelsen gällande resande, punktlighet och regularitet. Uppgifter om punktlighet redovisas dels vad gäller "ankommer inom 5 minuter", dels "ankommer inom 15 minuter". Övriga mål följs som vi förstått det endast upp på årsbasis. Vi kan inte se att det av verksamhetsplanen framgår vilken nivå av punktlighet som åsyftas. Detsamma gäller uppföljningen i årsredovisningen.

Vi har även tagit del av dokumentet "Uppföljning av bolagets kommunala ändamål och befogenheter 2024"²². I det beskrivs hur uppdragen i ägardirektiv/bolagsordning har verkställts, måluppfyllelse, årligt fastställda styrdokument samt bolagets uppfyllande av de kommunala befogenheterna. Det framgår att "Bolaget har med hänvisning till ovanstående uppfyllt det kommunala ändamålet och beaktat de kommunala befogenheterna." Vad gäller uppdrag "1.5 Bolaget ska erbjuda en rationell och effektiv persontrafik med tåg" anges att "Verksamheten når inte upp till målen för punktligheten eller regulariteten", trots att målen uppnåtts i relation till fastställda mål i verksamhetsplanen. Enligt uppgift förklaras detta av att uppföljningen av bolagets kommunala ändamål och befogenheter avser ett nationellt mål, som inte uppnåtts, medan målet i verksamhetsplanen avser operatörsberoende punktlighet, det vill säga med externa fel som olyckor eller infrastruktur exkluderat. Som vi uppfattat det avses en enhetlighet att tillämpas from 2025.

²⁰ 2024-05-28, § 1137

²¹ 2024-10-15, § 1166

²² Behandlad av styrelsen 2025-02-27

Kommentarer

Vi bedömer att verksamhetsmålen delvis har uppnåtts under året.

Avvikelserna mellan mål och måluppfyllelse finns främst inom målområde ”Resenär och marknad”. Båda målen inom målområdet ”Trafik och kvalitet”, som omfattar målen regularitet och punktlighet, är emellertid uppfyllda.

Enligt årsredovisningen har målen inom målområde Fordon och depå uppnått godkänd nivå. Vi kan dock inte bedöma denna måluppfyllelse eftersom mer specifika siffror inte redovisas liksom en oklarhet vad godkänd nivå innebär. Vi ser därför gärna att redovisningen förtydligas.

Vi bedömer att det i huvudsak finns en fungerande uppföljning av verksamhetsmålen. Vi har noterat att styrelsen löpande fått information om måluppfyllelsen för vissa mål. Vi rekommenderar att det i verksamhetsplanen anges uppföljningstidpunkter för de enskilda målen.

Eftersom vi noterat att punktligheten löpande följts upp genom två olika mått rekommenderar vi att det i verksamhetsplanen tydliggörs vilket mått som målet avser. Vi rekommenderar även att årsredovisningen innehåller sådan information.

Vi har noterat att verksamhetsuppföljningen för tertial 2 skett vid senare tillfälle än uppföljningen av ekonomin för tertial 2. Det torde enligt vår mening vara att föredra att rapporteringen samordnas. Vi vill i övrigt hänvisa till vår rekommendation i avsnitt 5.4.1.

Vi ser i övrigt positivt på det dokument ”Uppföljning av bolagets kommunala ändamål och befogenheter 2024” som upprättats.

5.5 Intern kontroll

Vi har noterat att styrelsen löpande²³ under året behandlat en riskanalys innefattande 14 riskområden. Vid fyra tillfällen har justering av riskanalysen skett genom att enskild risk getts ökat riskvärde. Av riskanalysen framgår inga åtgärder för att reducera risknivåer, ej heller i samband med att riskvärdena höjs.

Vi har tagit del av bolagets internkontrollplan för år 2024, som beslutades av styrelsen i februari²⁴ 2024. Planen består av åtta riskområden som har värderats med sannolikhet och konsekvens utifrån en femgradig skala. Därutöver finns en konsekvensbeskrivning samt uppgift om planerade kontroller och återrapporering för respektive riskområde. Vi kan inte se att det finns en tydlig koppling mellan riskanalysen och riskerna i internkontrollplanen. Risken IT-säkerhet har vi emellertid noterat både i riskanalysen och i internkontrollplanen.

Den risk som värderats till högst samlat riskvärde är ”IT-säkerhet”. Risken beskrivs enligt följande: ”En hög IT- och informationssäkerhet i syfte att adekvat skydda och säkra den samhällsviktiga kollektivtrafiken.”

²³ 2024-02-12, § 1094, 2024-03-21, § 1109, 2024-04-14, § 1120, 2024-05-28, § 1141, 2024-09-10, § 1161, 2024-10-15, § 1171 och 2024-11-05, § 1182

²⁴ 2024-02-12, § 1093

Vi har noterat att det för vissa riskområden anges tidpunkt för uppföljning, medan det för andra risker inte anges. För riskområdena "Efterlevnad av ett väl fungerande avtalsregister", "IT-Säkerhet" och "Uppföljning av attestregelverk och kommentarer från extern revision" finns ingen sådan information. För risken "Uppföljning av att inköpsreglemente efterföljs" framgår att årsvis uppföljning ska ske till VD. För riskområdena "Obsoleta reservdelar" och "Efterlevnad av tilläggsavtal mot operatör" anges att månadsvis uppföljning ska ske. För risken "Risk för intäktsbortfall" ska uppföljning ske vid tertialrapportering.

Styrelsen har i december²⁵ fått information om statusen på arbetet med internkontrollplanen för 2024. Vi har tagit del av underlaget och noterat att fem av de åtta områdena redovisas med "grön bock" och en kommentar. Huruvida uppföljningen visat på några brister går dock inte tydligt att utläsa annat än för risken som avser attestregelverket. Av kommentaren framgår att extern revisor granskat området utan anmärkningar. Vidare framgår för det riskområde som har högst riskvärde, d.v.s. IT-säkerhet, att "Ej påbörjat, skjuts till 2025". För riskområdena "Uppföljning av att inköpsreglemente efterföljs" och "Efterlevnad av ett väl fungerande avtalsregister" anges "December 2024". Eftersom inga ytterligare upplysningar framgår uppfattar vi att uppföljningen inte var gjord vid tidpunkten.

Av bolagets årsredovisning 2024 framgår följande; "Årligen följer styrelsen upp beslutad verksamhetsplan och intern kontrollplan. Styrelsen har inte funnit sådana brister som medför anledning att vidta särskilda åtgärder. Vidare har styrelsen återkommande arbetat med riskidentifiering och uppdaterat riskanalysen när behov uppstått."

Kommentarer

Vi har i vår granskning noterat att det finns en internkontrollplan. I planen anges vilka risker som den baseras på.

Vi bedömer att det är positivt att styrelsen löpande värderar bolagets risker. Vi bedömer dock att det är oklart vilken koppling som internkontrollplanens riskområden har till den löpande riskanalys som tillställs styrelsen. Vilka åtgärder som planeras för att reducera risker går vidare inte att utläsa av riskanalyserna eller av internkontrollplanen.

Det behöver även säkerställas att tidpunkter för uppföljning framgår för samtliga riskområden i planen.

Vi ställer oss vidare frågande till att uppföljning för ett område, "Uppföljning av att inköpsreglemente efterföljs" endast ska ske till bolagets VD då det torde vara av vikt för styrelsen att få information om.

²⁵ 2024-12-16, § 1195

Den samlade uppföljning som gjordes till styrelsen i december, vilken vi tagit del av, är vidare inte komplett. Vi bedömer även att rapporteringen kan utvecklas så att det tydligare framgår vilket resultat som framkommit vid uppföljningen. Det kan vidare noteras att det riskområde som getts högst riskvärde, IT-säkerhet, inte har följts upp under 2024 utan har skjutits fram till 2025.

Vi har i vår granskning inte följt upp förekomsten av löpande rapportering som angetts för vissa riskområden. Av tertialrapporterna går det dock inte att med enkelhet se vilken information som är hänförlig till uppföljning av internkontrollplanen. Vi rekommenderar därför att en tydlighet i den löpande uppföljningen säkerställs.

Ägarnas krav på internkontrollarbete kan i övrigt gärna inordnas i ägardirektiv.

I 2023 års granskning lämnades följande rekommendation; ”Utveckla arbetet med internkontrollplanen och uppföljningen av planen”. Vi bedömer med anledning av vad som ovan kommenterats att ett utvecklingsarbete inom området kvarstår.

6 Revisionell bedömning

Syftet är att, utifrån en grundläggande insats, bedöma om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt liksom om den interna kontrollen är tillräcklig.

Vi bedömer sammantaget att verksamheten har skötts på ett i allt väsentligt ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer sammantaget att den interna kontrollen i huvudsak har varit tillräcklig. Vi har noterat att det finns ett system för intern kontroll med riskanalys, plan för uppföljning samt uppföljning av planerade insatser. Vi ser samtidigt ett behov av vidareutveckling.

Nedan besvaras de enskilda revisionsfrågorna. Inom parentes anges aktuellt avsnitt för mer information om granskningens resultat och bedömningar.

- Det finns ägardirektiv. Eftersom det funnits ett behov av översyn av såväl ägardirektiv, bolagsordning som konsortialavtal så har ett sådant arbete bedrivits under år 2023 och 2024. Dokumenten planeras bli föremål för ställningstagande/beslut under våren 2025. (5.1)
- Det finns en beslutad verksamhetsplan. Vi bedömer att verksamhetsplanen är med ägardirektiven överensstämmande. Vi bedömer vidare att verksamhetsplanen i huvudsak ger tillfredsställande förutsättningar för uppföljning av verksamheten med att vissa förtydliganden med fördel kan göras (5.2)
- Bolaget har en beslutad budget avseende år 2024. Vi har noterat att den innehåller en viss otydlighet avseende beloppen för regionernas medfinansiering. (5.3)
- Vi bedömer att uppföljningen av budget i huvudsak är ändamålsenlig. Styrelsen har tillställts löpande ekonomisk rapportering. Rapportering har skett per tertial, i stället för kvartal som ägardirektivet anger. Vi har därutöver noterat att prognos inte upprättats för det första tertialboks slutet. Rapporteringen inklusive prognoser motsvarar dock, som vi förstått det, de instruktioner som bolaget har fått av ägarna. Prognoser är enligt vår bedömning väsentliga underlag för att i tid kunna identifiera behov av åtgärder (5.4)
- Vi bedömer, utifrån en övergripande granskning, att bolaget i huvudsak har en tillfredsställande ekonomi. Viktigt samtidigt att styrelsen fortsätter att följa utvecklingen och dess påverkan på bolaget för att vid behov kunna vidta åtgärder i tid. De gäller bland annat den statliga medfinansieringen som vi uppfattat att det finns osäkerheter kring. (5.4)
- Vi bedömer att det i huvudsak finns en fungerande uppföljning av verksamhetsmålen. (5.4)
- Vi bedömer att verksamhetsmålen delvis har uppnåtts under året. (5.4)

- Vi bedömer att det finns en internkontrollplan som är baserad på en riskanalys samt att planen har följts upp under året, dock ej fullständigt. Vi har noterat ett antal behov av att utveckla processen för den interna kontrollen i syfte att tydliggöra riskanalysarbetet, tidpunkter för uppföljning och rapportering. (5.5)
- Vi bedömer att tillräckliga åtgärder inte har vidtagits utifrån 2023 års granskning. I revisionsrapporten lämnades en rekommendation; ”Utveckla arbetet med internkontrollplanen och uppföljningen av planen”. Vi bedömer med anledning av vad som ovan kommenterats att ett utvecklingsarbete inom området kvarstår. (5.5)

Rekommendationer

Nedan framgår våra främsta rekommendationer.

- Tydliggör i verksamhetsplanen tidpunkter för uppföljning av målen.
- Upprätta prognos även vid tidigare tidpunkt än tertial 2.
- Utveckla internkontrollprocessen.

Birgitta Arnberg

Certifierad kommunal revisor